

Responsabilitatea Etică a funcționarului public – consultanță etică

Serviciul public reprezintă o profesie destinată acelor care sunt capabili să adopte, indiferent de situație, un comportament moral. În ultimii ani, analiza virtuților sociale pe care trebuie să le împărtășească funcționarii publici, precum onestitatea, imparțialitatea, sinceritatea, echitatea sau conduita morală, a căpătat o importanță din ce în ce mai mare, fiind vizibilă la nivel mondial.

În conformitate cu art. 2 din Legea nr. 7/2004 privind Codul de conduită a funcționarilor publici, finalitatea serviciului public este să asigure creșterea calității serviciului public, printr-o competentă administrare a interesului public, precum și să contribuie la eliminarea birocrăției și a faptelor de corupție din administrația publică, prin:

- reglementarea normelor de conduită profesională necesare realizării unor raporturi sociale și profesionale corespunzătoare creării și menținerii la nivel înalt a prestigiului instituției funcției publice și al funcționarilor publici;
- informarea publicului cu privire la conduita profesională la care este îndreptățit să se aștepte din partea funcționarilor publici în exercitarea funcțiilor publice;
- crearea unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și funcționarii publici, pe de o parte, și între cetățeni și autoritățile administrației publice, pe de altă parte.

În același timp, nu trebuie să pierdem din vedere nici faptul că funcționarii pot fi chemați să ducă la îndeplinire funcții ce țin de exercitarea unor puteri arbitrare. Astfel, trebuie să ținem cont de faptul că, statistic vorbind, „problemele de conduită morală apar în particular în domeniul puterii discreționare, necesitatea formării etice devenind din ce în ce mai evidentă.

De aceea, introducerea unor programe de educație etică apare ca fiind necesară și definitorie în exercitarea serviciului public. Pregătirea etică ar trebui să aibă loc atât înainte cât și după intrarea unui individ în corpul funcționarilor publici. Înainte, pentru că puterea publică are nevoie de oameni care să posede un bagaj minim de cunoștințe în domeniul eticii³. După, deoarece formarea profesională e un proces continuu. Astfel, pregătirea etică trebuie actualizată permanent, în funcție de evoluția istorică a societății la care se raportează.

Potrivit dispozițiilor legale în vigoare ale Legii nr. 7/2004 privind Codul de conduită al funcționarilor publici, aceștia trebuie să-și îndeplinească cu profesionalism și imparțialitate îndatoririle de serviciu. În același timp, ei au obligația să se abțină de la orice faptă care ar putea

aduce prejudicii persoanelor fizice sau juridice cu care intră în contact în timpul exercitării funcției publice. Aceleași obligații le revin însă și față de ceilalți membri ai administrației publice. De asemenea, atunci când își asumă apartenența la corpul funcționarilor publici, aceștia trebuie să fie conștienți de importanța respectării principiului loialității față de instituție. Pe scurt, funcționarii serviciului public au obligația să accepte normele de conduită profesională și civică prevăzute în mod expres de Legea nr. 7/2004, respectiv:

- Asigurarea unui serviciu public de calitate;
- Loialitatea față de Constituție și lege;
- Loialitatea față de autoritățile și instituțiile publice;
- Libertatea opiniilor;
- Activitatea publică;
- Activitatea politică;
- Modul de folosire a imaginii proprii;
- Cadrul relațiilor în exercitarea funcției publice;
- Conduita în cadrul relațiilor internaționale;
- Interdicția privind acceptarea cadourilor, serviciilor și avantajelor;
- Participarea la procesul de luare a deciziilor;
- Obiectivitatea în evaluare;
- Folosirea prerogativelor de putere publică;
- Utilizarea resurselor publice;
- Limitarea participării la achiziții, concesiuni sau închirieri.

Aceste norme sunt coroborate cu principiile generale stipulate în art. 3 Capitolul I din același act administrativ, adică:

- Supremația Constituției și a legii;
- Prioritatea interesului public;
- Asigurarea egalității de tratament a cetățenilor în fața autorităților și instituțiilor publice;

- Profesionalismul;
- Imparțialitatea și independența;
- Integritatea morală;
- Libertatea gândirii și a exprimării;
- Cinstea și corectitudinea;
- Deschiderea și transparența.

Toate aceste principii antrenează obligativitatea funcționarilor publici de a-și asuma subordonarea față de lege, astfel încât imparțialitatea, corectitudinea sau onestitatea să nu le fie afectate de niciun fel de practici corupte. În plus, pentru eludarea unor situații de acest gen, atât la numirea într-o funcție publică cât și la încetarea raportului de serviciu, funcționarii publici sunt obligați să-și prezinte declarația de avere, care trebuie actualizează anual.

Dilema etică este o sintagmă care redă o problemă cu un grad înalt de dificultate, deoarece implică mai multe variante de răspuns, care se exclud reciproc și care sunt egale din punct de vedere moral. Dilemă etică poate fi, spre exemplu, o revendicare morală care primește mai multe soluții la fel de necorespunzătoare, având la bază principii contradictorii. Astfel, „situația în care o persoană este pusă în situația de a-și apăra sau denunța un prieten, dacă îl consideră vinovat, este o dilemă etică. Situația în care o persoană este în situația de a întreprinde o acțiune contrară principiilor sale morale, pentru a-și păstra locul de muncă, este de asemenea o dilemă etică. De obicei, rezolvarea acestor tipuri de situații cade în sarcina consilierului de etică. Atitudinea acestuia în raport cu funcționarii publice care îi consiliază ar trebui să se bazeze pe confidențialitate și nondiscriminare.

Consultanță cu privire la respectarea normelor de conduită

Consultanța înseamnă oferirea de sfaturi calificate într-un domeniu specific de activitate sau în ceea ce privește o latură specifică a activității celor consiliați. Din această definiție reiese importanța calificării consilierului de etică în domeniul în care desfășoară această activitate. O foarte bună cunoaștere a legii este în primul rând necesară. Dar aceasta nu este suficientă. În afara cadrului legal, consilierul de etică poate solicita conducătorului instituției în care lucrează, înscrierea sa la cursuri special dedicate consilierilor de etică, organizate de Centrele Regionale de Formare Continuă pentru Administrația Publică sau de alți furnizori de formare în domeniu. În măsura în care, la nivel practic, aceste cursuri se organizează destul de rar, calificarea consilierului de etică în domeniul normelor de conduită și al consultanței, trebuie să se facă pe parcursul activității sale, prin întreprinderea unor acțiuni proactive de învățare, mai ales în ceea ce privește dilemele etice ce pot apărea la locul de muncă.

Consultanța în domeniul normelor de conduită are un caracter dublu: pe de o parte se referă la activitatea profesională a funcționarilor publici, pe de altă parte se referă la acțiuni ale angajaților din instituție. Instrument de lucru pentru consilierul de etică din administrația publică care țin direct de atitudinea și comportamentul individual și de personalitatea fiecăruia. În acest context respectarea unor principii de bază în consultanța cu privire la normele de conduită este esențială. Aceste principii trec dincolo de principiile legale și se referă la atitudinea consilierului de etică în raport cu funcționarii publici pe care îi consiliază. Aceste principii sunt: confidențialitatea și nondiscriminarea, prezentate în cadrul acestui ghid.

Asistență cu privire la respectarea normelor de conduită . Conceptul de asistență desemnează ajutorul, de regulă competent, acordat unei persoane în rezolvarea unei probleme. Asistența pe care consilierul de etică o poate oferi vine astfel în completarea activității de consultanță. Dincolo de o serie de sfaturi specifice fiecărui caz, consilierul de etică este chemat, conform legii care îi oferă atribuția de asistență cu privire la respectarea normelor de etică, să fie alături de colegii care îi solicită sprijinul, pe toată perioada acțiunilor pe care aceștia le întreprind, în rezolvarea unor probleme de conduită sau a unor dileme etice.

O serie de aspecte trebuie avute în vedere de către consilierul de etică atunci când oferă asistență funcționarilor publici. În afară de principiile și normele generale de conduită precizate de Codul de Conduită, pe care le prezintă detaliat, consilierul de etică trebuie să acorde asistență doar în vederea asigurării integrității și echilibrului în instituția publică, pentru respectarea cât mai adecvată a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a interesului suveran al cetățeanului pe care instituția publică trebuie să îl servească. Atât în cazul consultanței cât și în cazul asistenței, este esențial pentru consilierul de etică să ofere colegilor săi un cadru de încredere, ca persoană și ca profesionist. Aceasta înseamnă implicit credibilitatea pe care consilierul de etică o are în fața colegilor și în egală măsură înseamnă disponibilitatea de sprijin pe care o manifestă față de aceștia. Încrederea derivă totodată și din responsabilitatea cu care fiecare persoană își asumă diferite aspecte ale activității profesionale, așa încât consilierul de etică trebuie să manifeste un model de comportament dezirabil din toate aceste perspective.

Realizarea unei relații de încredere care să stimuleze solicitarea de sprijin și consultanță pentru rezolvarea unor probleme sau dileme etice, va porni așadar dintr-o atitudine mai degrabă proactivă decât reactivă a consilierului de etică, astfel încât personalul din instituția respectivă să-l identifice și să-l recunoască pe consilierul de etică drept un reper de sprijin și îndrumare pentru clarificarea unor aspecte ce țin de conduită, de comportamentul etic și integru în exercitarea funcției publice.

PRINCIPII DE LUCRU ÎN ACTIVITATEA CONSILIERULUI DE ETICĂ - Confidențialitatea; Conform acestui principiu, informațiile dobândite în cursul activității de monitorizare și consiliere etică, care se referă la persoane identificabile și situații concrete, trebuie să rămână confidențiale și nu vor fi divulgate niciunei persoane din interiorul sau din afara instituției publice. Consilierii de etică vor proteja confidențialitatea tuturor informațiilor

personale adunate în timpul activităților lor și se vor abține de la dezvăluirea informațiilor pe care le dețin despre colegi, despre beneficiari, prietenii sau familia colegilor, despre situații concrete, excepție făcând următoarele: prevenirea unui pericol iminent, prevenirea săvârșirii unei fapte penale sau împiedicarea producerii rezultatului unei asemenea fapte ori înlăturarea urmărilor prejudiciabile ale unei asemenea fapte. - Nondiscriminarea;

Consilierul de etică va trata orice persoană cu același profesionalism indiferent de cultură, naționalitate, etnie, culoare sau rasă, religie, sex sau orientare sexuală, statut marital, abilități fizice sau intelectuale, vârstă, statut socio-economic sau orice altă caracteristică personală, condiție sau statut. Consilierii de etică vor manifesta respect față de experiențele, cunoștințele, valorile, ideile, opiniile și opțiunile celorlalți și nu vor încerca să le impună propriile lor idei, valori sau opinii și se vor abține de la angajarea de remarcă sau comportamente ce aduc prejudicii demnității celorlalți.

Consilier de etică

Paul BUȘCU